

2009WMC6 bijlage 1

Ter kennisneming voor de leden van statencommissie Wonen, Maatschappij en Cultuur

Update 2008 tussenrapportage leefbaarheid kleine kernen

Inleiding

De leefbaarheid in dorpen wordt bedreigd door het verdwijnen van voorzieningen. Niet alleen het aantal winkels en cafe's neemt gestaag af. Ook dorpshuizen en scholen hebben moeite het hoofd boven water te houden. Dorpsbewoners moeten verder weg om te halen wat ze nodig hebben en er is minder gelegenheid om elkaar in het dorp te ontmoeten.

De provincie heeft in de vorige collegeperiode (2004-2007) het project leefbaarheid kleine kernen opgepakt om te bezien of het voorzieningenniveau in dorpen kan worden verbeterd of, op zijn minst, kan worden behouden. Kernpunt is het betrekken van burgers bij de problemen in hun dorp in zogenaamde "bottom-up" processen vanuit de overtuiging dat hun probleemdefinities en hun oplossingsrichtingen bepalend zijn voor het welslagen van leefbaarheidsprojecten. Qua werkwijze is gekozen om als actieve ontwikkelingspartner van de gemeente op te treden. De provinciale financiële bijdragen worden daarbij als ontwikkelbudget voor de projecten aan gemeenten verstrekt op basis van uitvoeringsconvenanten.

De leefbaarheidsprojecten kennen twee realisatiemomenten :

In de eerste plaats het moment dat er een door lokale bevolking gedragen projectplan is waarin beschreven staat wat het resultaat van het project zal zijn en een realistische begroting met een dekkingsoverzicht. De provincie is in deze fase nauw betrokken. Op 1 oktober 2009 dienen alle projectplannen afgerond te zijn.

Het tweede moment is de oplevering van het project; daarbij spelen naast de feitelijke bouwtijd soms ook kwesties als bestemmingsplanwijzigingen met daaraan gekoppelde inspraakprocedures, die jaren kunnen vergen. De provincie is in deze fase minder direct betrokken. In de uitvoering van sommige projecten valt, om procedurele redenen, een doorloop tot na 2010 te voorzien.

Jaarlijks wordt over het verloop gerapporteerd. Aangezien vrij recent (maart 2008) een tussenrapportage aan u is voorgelegd en aangezien, vanwege de integrale afronding van de procesfase, een uitvoeriger evaluatie voorzien is na 1 oktober 2009, wordt thans volstaan met een update van de recente tussenrapportage.

Samenvatting van de periode eind 2004 – februari 2008

Op 16 december 2004 stemden Provinciale Staten in met het Uitvoeringsplan Leefbaarheid kleine kernen. Als eerste onderdeel van dit plan is een pilot project in de Lopikerwaard opgezet, waarmee ervaring is opgedaan met dit beleidsterrein en met een manier van werken waarin de provincie als ontwikkelingspartner van de gemeente optreedt.

-In september 2005 gingen de statencommissies ZCW en REG op basis van een voortgangsrapportage akkoord met het opzetten van leefbaarheidsprojecten elders in de provincie, waarbij bepaald werd dat 31/12 2005 als dead line zou gelden voor het indienen van projecten.

-Dat leidde in 2006 tot een totaalplan met daarin 23 projecten in 16 gemeenten, waarmee een budget van 2 miljoen euro voor dit beleidsonderdeel bestemd kon worden. Tevens werd een

lijst met reserve projecten aangelegd die niet op tijd werden ingediend maar die op termijn wel kansrijk zijn. Op 15 mei 2006 zijn de staten akkoord gegaan met dit totaalplan.

-Op basis van een tussenevaluatie, een jaar later vastgesteld door Provinciale Staten (29 mei 2007), werd besloten nog enkele kansrijke projecten toe te voegen aan dit totaalplan.

-Daarmee is totaal uitgekomen op 26 kleine kernprojecten in 17 gemeenten. Het totale budget steeg tot 2.348.000 euro. Inmiddels zijn met alle gemeenten (behoudens ten aanzien van enkele dit jaar toegevoegde projecten) uitvoeringsconvenanten afgesloten.

Bij de meest recente tussenrapportage van februari 2008 is geconstateerd dat het veel tijd kost om in de gekozen opzet tot resultaten te komen. Tegelijkertijd kon worden vastgesteld dat overal wel zaken in beweging zijn gezet; mensen zijn met elkaar over dorpsproblemen gaan praten en zijn betrokken geraakt bij het formuleren van oplossingsrichtingen. Dorpsraden zijn of worden opgericht. De begrippen leefbaarheid en sociale cohesie zijn allengs meer gaan leven voor dorpsbewoners. Er is al met al een beweging op gang gekomen in dorpen leidend tot meer bewustwording en geloof in eigen identiteit en kracht.

De provincie heeft zeker invloed gehad op het in gang komen van die beweging.

Ook bij gemeenten zelf zie je de ontwikkeling dat de kleine kernen allengs meer aandacht en waardering krijgen. Naast de door de provincie mede-geïnitieerde projecten is er een groeiend besef dat het van wezenlijk belang is voor een gemeente dat ook inwoners van kleine kernen het gevoel hebben er volwaardig bij te horen. Bovendien is het inzicht gerijpt dat kleine kernen een bijdrage leveren aan de inkomsten in een gemeente doordat ze bv. de recreatieve poort vormen naar een landschappelijk waardevol buitengebied. En, niet te vergeten, op zich vormen sommige kleine kernen al een interessant reisdoel.

Voor projecten, die bij het vorige ijkpunt (1 oktober 2007) weinig voortgang kenden, is besloten deze per 1 oktober 2008 te beëindigen (danwel de bijdrage neerwaarts bij te stellen) tenzij voor die tijd alsnog aanzienlijke voortgang geboekt is. De betreffende gemeenten zijn hiervan op de hoogte worden gesteld. De gemeenten waar dat speelt zijn : de Bilt (tav Westbroek), Houten (tav Schalkwijk) , Lopik (tav Benshop), Montfoort (tav Linschoten) , Woerden (tav Zegveld/Kamerik) , Zeist (tav Austerlitz). Uitstel hiervan kon worden verkregen van 2 keer 3 maanden indien voortgang was geboekt maar afronding tot projectplan door omstandigheden niet voor 1 oktober gehaald werd.

Update februari 2008 –november 2008

In de afgelopen periode zijn twee projecten opgeleverd: de uitbreiding van de school in De Hoef (gemeente Ronde Venen) en het medisch centrum in Tienhoven (gemeente Maarssen) Projectplannen zijn afgerond (of nagenoeg afgerond) voor een groot aantal andere kernen (**zie overzicht per kern**)

Van de gemeenten waaraan een deadline van 1 oktober 2008 was gegeven hebben de Bilt, Houten, Lopik en Zeist uitstel gevraagd en gekregen tot vooralsnog eind december 2008. De gemeente Montfoort heeft inmiddels aan de verplichtingen voldaan.

De gemeente Woerden heeft aangegeven dat het project in Zegveld niet wordt voortgezet. Consequentie van het laatste is dat een investeringsbedrag van 115.000 euro vrijvalt. In Wijk bij Duurstede wordt de zorgsuper op de langere baan geschoven en te gelegener tijd ondergebracht in het geplande woonzorgcomplex. Daardoor valt een bedrag van 25.000 euro vrij die bestemd was voor een aparte voorziening die in 2008 zou worden gerealiseerd.

Wij hebben besloten deze vrijvallende middelen te blijven inzetten voor een tweetal knelpunten op het gebied van leefbaarheid.

- 1) de gemeente Rhenen heeft een groot financieel tekort bij de totstandkoming van een cultuurhuis in Elst. Elst is met 4300 inwoners nèt geen kleine kern (grens is 4000 inwoners). Elders, bv Linschoten (3600 inwoners), is wel een combinatie van cultuurhuisgeld en lkk geld ingezet. Gelet hierop en gelet op het feit dat dit project op de samenwerkingsagenda is gezet hebben wij besloten om de vrijvallende middelen uit Woerden ad 115.000 hiervoor in te zetten.
- 2) In het gebied van de bibliotheekcentrale Lek en IJssel is onvoldoende geanticipeerd op het stoppen van de bibliobus per 1 januari 2009. Hierdoor zal een groot aantal dorpen in dat gebied vanaf die datum verstoken zijn van een bibliotheekvoorziening. Met een bijdrage van 25.000 (de vrijvallende middelen vanuit Wijk bij Duurstede) vanuit de provincie en een financiële bijdrage van de gemeenten kan de bus nog maximaal een jaar blijven rijden en wordt betere overgang naar andere bibliotheekvoorzieningen geboden.

Het volgende ijkpunt voor projecten die thans nog in voorbereiding zijn is 1 oktober 2009. Wij hebben besloten dat alle projecten op dat moment de projectplannen gereed moeten hebben. Na 1 oktober 2009 zal een uitgebreidere evaluatie aan u worden voorgelegd waarin onder andere ingegaan wordt op de voor- en nadelen van de rol van de provincie als ontwikkelingspartner.

Verwante ontwikkelingen.

Breedbandproject: In het westelijke weidegebied is na initiatief vanuit de provincie door de SUW gemeenten en de gemeente Maarssen) een groot breedbandproject opgezet, met als inzet om in dorpshuizen en andere ontmoetingsplekken (virtuele) serviceloketten op te zetten. Inmiddels krijgt dit project subsidie vanuit de provincie (breedbandproject) en ook vanuit Leadert is (europees geld) toegezegd. De eerste proefopstelling kan nog voor het einde van het jaar worden opgezet. Voor 1 mei 2009 zullen 10 loketten gerealiseerd zijn en na een evaluatie eind 2009 zal dit aantal uitgebreid worden tot 26.

Zorgsuper: Plan was het realiseren van een opleidingscentrum en zorgsuper in Langbroek in 2008. Door omstandigheden is de realisatie hiervan op de langere baan geschoven. Wellicht dat elders een opleidingsplek voor mensen met een handicap en een zorgsupertje wordt gecreëerd. In ondermeer Nieuwer ter Aa zijn hiervoor mogelijkheden.

Mini cultuurhuizen. De schaal en de benodigde investeringen voor een volwaardig cultuurhuis met een volwaardige bibliotheekvestiging staan niet in verhouding tot de aard en schaal van een kleine kern. Maar ook in de kleine kern zijn potentiële ontmoetingsplekken die bedreigd worden maar ook kansen bieden. Denk aan scholen die moet verbreden met tenminste naschoolse opvang, denk aan dorpshuizen die moeten vernieuwen om te overleven. In de loop van 2008 is een regeling hiervoor door provinciale staten vastgesteld en bij een aantal leefbaarheidsprojecten is inmiddels deze verbinding gelegd. Een belangrijk element hierbij is dat het bij mini cultuurhuizen niet om volwaardige bibliotheekvestigingen hoeft te gaan; ook een veel bescheidener bibliotheekvoorziening met bv een kleine wisselcollectie volstaat. Deze bibliotheekvoorzieningen kunnen ook functioneren als alternatief van de bibliobus die op de meeste plaatsen niet langer ondersteund wordt.

+de dorpen vormen vaak de poort naar het omringende landschap. Er valt nog heel wat te winnen aan het versterken van die functie; er ligt een aanzienlijk economisch belang in het goed “vermarkten” van die functie en het versterken van de relatie stad en platteland. Ook

vanuit het brede kader van de Agenda Vitaal Platteland (en Platteland in Ontwikkeling) wordt gekeken naar leefbaarheid en alles wat daarmee samenhangt.

+Leefbaarheid gaat over beleven, bewustwording van de eigen waarden en eigen krachten en daarmee ook als voorbeeld dienend. Via Alleato ondersteunen we de Utrechtse vereniging van kleine kernen en dorpsraden in ontwikkeling. Daarnaast heeft Alleato in opdracht van de provincie schooluitwisselingen opgezet. De vorm die hiervoor is gekozen dat kinderen uit de stad voor een sportdag naar een school in een dorp trekken en omgekeerd. Scholen uit de stad en scholen uit dorpen hebben hierover afspraken gemaakt. Dit wordt de komende periode voortgezet en uitgebouwd.

Gedeputeerde Staten 6 januari 2009.